

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

'Αριθ. 2.

ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΟΛΟΠΙΣΤΙΑ.

Οι προπάτορες ἡμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι Ἑθνικοὶ, ὅσοι τὸ Εὐαγγέλιον ἠσπάσθησαν, εἶπαμεν ἤδη ὅτι ἀνευ ἰσχυρῶν λόγων ἦτον ἀδύνατον ν' ἀποτινάξωσι τὰς παλαιὰς συνηθείας, καὶ τὰς παιδικὰς προλήψεις, καὶ τὴν τῶν πατρῶν θεῶν εὐλάβειαν, χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καινοφανοῦς θρησκείας. Ἄλλ' ἴσως ὑπολάβης, ὅτι ταυτοτρόπως ἐνηγκαλίσθησαν καὶ οἱ ἐκείνων προπάτορες τὰς ἀρχαίας θρησκείας· τούτεστιν, ὅτι ἡ λατρεία τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Διὸς, καὶ τῶν ἄλλων θεοτήτων, πρέπει νὰ εἰσῆχθῃ δι' ἀποδείξωσαν ἰσχυρῶν, —τοῦλάχιστον δι' ἀποδείξωσαν νομιζομένων ἰσχυρῶν. Ἀλλὰ δὲν φαίνεται ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτως εἶχεν. Οὐδὲν ἰστόρημα σώζεται τῆς πρώτης ἀρχῆς τῶν Ἑθνικῶν θρησκευμάτων· καὶ πιθανὸν ὅτι οὐδέποτε εἰσῆχθῃ κανὲν αὐτῶν διαμιάς, ἀλλ' ὅτι αἱ διάφοροι δεισιδαιμονίαι παρεισέδυσαν κατ' ὀλίγον, καὶ ἡ θρησκεία βαθμηδὸν διεφθείρετο, καθ' ὅσον ἔχαναν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν γνῶσιν τοῦ ἐνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ὑποθέτομεν ὅτι καταρχὰς ἀπεκαλύφθη. Βέβαιοι εἶναι τοῦλάχιστον ὅτι οὐδὲ κανὲν προσεποιούντο, ὅτι αἱ θρησκείαι αὗται ἐπεστηρίζοντο εἰς ἀπόδειξιν τινὰ, ἀξίαν ἀκρόασεως. Καὶ τοπάλαι καὶ τὴν σήμερον μόνον λόγον τῆς πίστεως αὐτοῦ ἀποδίδει ὁ Ἑθνικὸς, ὅτι ταύτην παρέδωκαν εἰς αὐτὸν οἱ γονεῖς του. Διηγούντο μὲν πολλὰ τῶν θεῶν θαυματουργήματα· σχεδὸν ὁμῶς ἅπαντα ἔλεγαν ὅτι ἐνηργήθησαν μετὰ ξυλῶν, οἵτινες ἦσαν ἤδη τῶν θεῶν ἐκείνων λατρευταί· οὐχὶ δ' ὅτι αὐτὰ πρῶτον εἰλκυσαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν θρησκείαν. Καὶ εἰς ὅλα δὲ τὰ θαύματα τῆς εἰδωλολατρείας ἐπίστευαν, μόνον διότι ἦσαν μέρος τῆς θρησκείας τῆς ὑπὸ τῶν ἰδίων γονέων παραδοθείσης. Οὐδέποτε κανὲν προσεποιήθησαν, ὅτι ὑπῆρχεν ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τῶν θαυμάτων ἐκείνων.

Ἡ δὲ Χριστιανικὴ θρησκεία διεκρίνετο ἀπὸ τούτων, ὡς ἔρρέθη, καθὼς εἰς ἀπόδειξιν ἐπιστηριζομένη· καθὼς προσφέρουσα λόγον, καὶ ἀπαιτοῦσα τοὺς Χριστιανούς νὰ γίνωσιν ἱκανοὶ, ὥστε ν' ἀποδίδωσι λόγον τῆς πίστεως αὐτῶν.

Τινὲς ὁμῶς ἔχουν μίαν ἰδέαν, ὅτι δεικνύει αὐθάδειαν ὁ Χριστιανὸς, τοῦλάχιστον ὁ ἀπαιδευτος, ἐὰν ζητῇ ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὑπολαμβάνουν ὅτι τοῦτο ἤθελεν εἰσθαι σημεῖον ἀπιστίας. Γνωρίζουν ὅτι πολλάκις αἱ Γραφαὶ δυνατὰ συνιτῶσι τὴν πίστιν ὡς τὸ πρῶτον καθῆκον τοῦ Χριστιανοῦ· καὶ φαντάζονται ὅτι ἡ πίστις αὕτη συνίσταται εἰς τὸ προθύμως καὶ σταθερῶς πιστεῦειν πᾶν ὅ, τι μᾶς λέγεται, καὶ εἰς τὸ μετὰ πεποιθήσεως ἐλπίζειν εἰς πᾶσαν ἐπαγγελίαν· καὶ ὅτι, ὅσον μικροτέρους ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύωμεν, καὶ ὅσον ὀλιγώτερον ἀμφιβάλλομεν, καὶ

ἐρευνῶμεν, καὶ ζητοῦμεν βάσεις τῆς πεποιθήσεως ἡμῶν, τόσον πλεοῦστέραν δεικνύομεν πίστιν.

Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι σφάλμα ὅλως διόλου. Ἡ πίστις, περὶ ἧς ὁ λόγος καὶ ὁ ἔπαινος εἰς τὰς Χριστιανικὰς Γραφὰς, εἶναι πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς τυφλῆς ἐκείνης, ἧτις ἐπ' οὐδενὸς λόγου στηρίζεται. Ἡ ἐσχάτη αὕτη καλεῖται εὐκολοπιστία· μᾶλλον παρὰ πίστις. Ὅποταν πιστεύῃ τις χωρὶς ἀποδείξεως, ἡ ἐναντίον ἀποδείξεως, τότε εἶναι καὶ λέγεται εὐκολόπιστος· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ποτὲ κανεὶς δὲν ἐπαινεῖται· ἐκ τοῦ ἐναντίου, πολλάκις ὀνειδίζονται εἰς τὰς Γραφὰς ὡς ἄπιστοι οἱ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς εὐκολοπιστίας δεικνύοντες· τούτεστιν, ὅτι δὲν ἔκριναν δικαίως κατὰ τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ μόνον ἐπίστευαν τὰ μὲ τὰς προλήψεις αὐτῶν σύμφωνα, καὶ ἐπέειθοντο εἰς ὅποιονδήποτε, ὅστις τὰς προλήψεις αὐτὰς ἐκολάκευε.

Τοῦτο δ' ἐπρατταν ὅσοι ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑθνικῶν δὲν ἤθελαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν λατρείαν τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης, καὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν θεῶν. Πολλοὶ τῶν Ἑφesiῶν, ὡς ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν βίβλον τῶν Πράξεων, διήγειραν θόρυβον κατὰ τοῦ Παύλου, ζήλω φερόμενοι ὑπὲρ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς. Ἐὰν δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἡ πίστις τόσον μεγαλητέρα πρέπη νὰ λογίζεται, καθ' ὅσον ἔχει μικροτέρας αἰτίας νὰ πιστεύῃ, οὗτοι ἐξ ἀνάγκης εἶχαν μεγαλητέραν πίστιν ὅποιουδήποτε, ὅστις τὸ Εὐαγγέλιον ἐδέχθη, καθότι ἐπίστευαν εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν χωρὶς οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως.

Ἀλλ' ἡ τῶν ἡμετέρων ἱερογράφων πίστις ἔχει νόημα πᾶντὴ διάφορον. Ὅταν ἐπαινῶσι τινὸς πίστιν, κάμνουν αὐτὸ διότι ἀκροάζεται εὐκρινῶς τὰς ἀποδείξεις, καὶ κρίνει κατὰ τοὺς παριστανομένους λόγους. Ἡ τῆς πίστεως δυσκολία καὶ ἀρετὴ συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐλπίζῃ τις καὶ νὰ πιστεύῃ οὐχὶ ἐναντίον τῶν ἀποδείξεων, ἀλλ' ἐναντίον τῶν προσδοκιῶν καὶ προλήψεων, ἐναντίον τῶν κλίσεων καὶ παθῶν καὶ συμφερόντων αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ ἀναγινώσκομεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς παρέστησεν ἱκανὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐκ Θεοῦ ἐλεύσεώς του· εἶπε, Ἐὰν ἔργα (ἦτοι, τὰ θαύματα) ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, (τούτεστι, δι' ἐξουσίας τοῦ πατρός μου), ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. Ἐὰν δὲν πιστεύετε εἰς ἐμὲ, πιστεύσατε εἰς τὰ ἔργα μου· δηλαδή, ἂν ἡ καρδιά σας δὲν αἰσθάνεται τὴν καθαρότητα καὶ ἀγιωσύνην τῶν ὅσα ἐγὼ διδάσκω, πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ὁμολογήσετε, ὅτι 'οὐδεὶς ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἐὰν μὴ ἡ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.' Ἀλλὰ μανθάνομεν ὅτι 'ταῦτα αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότες ἐμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.' Ὁμολογοῦν ὅτι ἐθαυματούργει, ὡς ὁμολογοῦσιν αὐτὸ τὴν σήμερον οἱ ἀπιστοῦντες Ἰουδαῖοι. Ἀλλ' ἤλπιζαν ὅτι ὁ Μεσσίας ἐμελλε νὰ ἔλθῃ μετὰ μεγάλης κοσμικῆς δυνάμεως καὶ λαμπρότητος, ὡς ἡγεμὼν νικηφόρος, ὅστις ν' ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων κυριότητος, καὶ νὰ κάμῃ τὴν Ἱερουσαλήμ πρωτεύουσαν μεγαλοπρεποῦς αυτοκρατορίας. Δυσχε-

στήθησαν λοιπόν και ἐσκανδαλίσθησαν, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς κατήγετο ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, ἐξουθενημένην κώμην τῆς Γαλιλαίας, χωρὶς κοσμικῆς τινὸς πομπῆς καὶ μεγαλειότητος, πτωχοὺς μόνον ἀλιεῖς καὶ χωρικοὺς λαβὼν ὡς ὁπαδούς του. Ὅθεν καὶ ἀπέβαλλαν αὐτὸν, λέγοντες, 'Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;' 'Τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν.' 'Προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγγεγρται.' Οὕτω δὲ κατεπείδοντο, (ὡς οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν μέχρι τῆς σήμερον), ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτον ἔμπειρός τις μάγος, θαυματουργῶν ὄχι ἐκ θείας δυνάμεως, ἀλλὰ διὰ τῆς βοηθείας πονηρῶν τινῶν πνευμάτων, ἡ δαιμόνων, μετὰ τῶν ὁποίων συνεκοινωνεῖ. Μολονότι περιήρχετο ἀγαθοποιῶν, θεραπεύων τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τεθλιμμένους, καὶ τὸ καθαρῶτατον σύστημα τῆς ἡθικῆς διδάσκων, μ' ὅλον τοῦτο ἐνόμιζαν αὐτὸν πλάνον, ὅστις 'οὐκ ἐξέβαλλε τὰ δαιμόνια, εἰμὴ ἐν τῷ Βεελζεβοῦβ, τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.'

'Ἄλλ' ἐὰν μετὰ πομπῆς ἐπαρρησιάζετο, ὑποσχόμενος νὰ πληρώσῃ τάχα τὰς προσδοκίας αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὴν ἀπὸ τοῦς Ῥωμαίους ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος, τότε, καὶ οὐδεμίαν θαυματουργὸν δύναμιν ἐὰν παρίστανε, πολλοὶ ἀσμένως ἤθελαν αὐτὸν ὑποδεχθῆν. Καὶ τῶνόντι, αὐτὸς ὁ ἰδιος ἐδηλοποίησε τοῦτο, καὶ προεῖπεν εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, 'Πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, (τουτέστιν, ἀναδεχόμενοι τὸν ἐμὸν χαρακτήρα), λέγοντες· 'Εγὼ εἰμι ὁ Χριστὸς, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.' Καὶ πάλιν, 'Εγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, (τουτέστι, μὲ τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τοῦ πατρὸς μου), καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, (τουτέστιν, ἁξίῳ νὰ πιστευέται ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, χωρὶς θαυματουργημάτων), αὐτὸν λήψετε.'

Οὕτω δὲ καὶ ὄντως ἔγινε· διότι κατὰ τὴν τελευταίαν πολιορκίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ πολλοὶ πλάνοι ἐπαρουσιάσθησαν, ἕκαστος διῆσχυριζόμενος ὅτι τάχα ἦτον ὁ Χριστὸς, πλήθη δὲ κατόπιν αὐτῶν σύροντες, τοὺς ὁποίους κατέπειδαν νὰ κάμνωσιν εἰς τοὺς Ῥωμαίους τὴν πλέον ἀπονενοημένην ἀντίστασιν· ἑωσοῦ, τέλος, ἡ πόλις ἠλώθη, καὶ τὸ ἔθνος ἀνετράπη ἐξ ὁλοκλήρου.

Ὅσοι λοιπόν Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν πλάνον τινὰ ἐκ τούτων, ὠδηγήθησαν εἰς τὴν πράξιν ταύτην ὑπὸ τῶν ἰδίων προλήψεων καὶ προσδοκιῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· οὐχὶ δὲ ὑπὸ τινος ἀποδείξεως. Αὐτοὶ ἄρα ἐφάνησαν μᾶλλον εὐκολόπιστοι παρ' οἱ Χριστιανοί. Καὶ ὅμως αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ἰουδαῖοι κατηγοροῦνται ὡς ἄπιστοι. Ἐκ τούτου σαφῶς ἐμπορεῖς νὰ ἴδῃς, ὅτι ἡ πίστις, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦν οἱ Εὐαγγελισταί, δὲν εἶναι τυφλὴ τις εὐκολοπιστία, ἀλλὰ τὸ ν' ἀκούωμεν εἰλικρινῶς τὰς ἀποδείξεις, καὶ νὰ κρίνωμεν ἀδόλως κατ' αὐτάς, χωρὶς νὰ παρασυρώμεθα ὑπὸ προλήψεων καὶ ἐπιρροπειῶν.

Περιπλέον, εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἐπαινοῦνται οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Βεροίας ὡς εὐγενέστεροι (τουτέστιν, εἰλικρινέστεροι) τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐπειδὴ

ἠρεύνων τὰς Γραφάς, (τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης), ὥστε νὰ ἴδωσιν ἐὰν ὅσα οἱ Ἀπόστολοι ἐδίδασαν εἶχαν οὕτως.

Σαφές λοιπόν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἐνόουν διὰ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως τυφλὴν συγκατάθεσιν χωρὶς τινος λόγου· καὶ ἂν ἐπιθυμῶμεν ὑπ' αὐτῶν νὰ διδασκώμεθα, πρέπει νὰ ἤμεθα 'ἔτοιμοι αἰεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος.'

ΠΕΡΙ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ.

ΘΕΛΕΙΣ νὰ ἐμποδίσῃς τὰ ἀδικήματα; Νομοθέτει νόμους ἀπλοῦς καὶ σαφεῖς· ἔνωσε ὅλην τοῦ ἔθνους τὴν δύναμιν εἰς ὑπεράσπισιν τῶν νόμων, καὶ μὴν ἀφίνης εἰς κανένα τὴν ἐξουσίαν νὰ τοὺς παραβαίνει· ἄς προστατεύωσιν οἱ νόμοι σου ὅλους γενικῶς τοὺς πολίτας, καὶ ὄχι τὰς διαφόρους τάξεις τῶν πολιτῶν. Ἄς μὴ φοβῶνται παρὰ μόνους τοὺς νόμους οἱ πολῖται. Ὁ φόβος τῶν νόμων εἶναι σωτήριος· ἀλλ' ὁ φόβος τοῦ πολίτου ἀπ' ἄλλον συμπολίτην γίνεται πηγὴ πολλῶν ἀδικημάτων ὀλέθριος. Εἶναι φυσικὰ αἱ δουλωμένοι ψυχαὶ πλέον φιλήδονοι, πλέον ἄστωι, πλέον σκληραὶ παρὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἐλευθέρων. Οἱ ἐλεύθεροι καταγίνονται εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἐξετάζουν τοῦ ἔθνους τὰ συμφέροντα, ἔχουν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν παραδείγματα μεγάλα, τὰ ὁποῖα μιμοῦνται. Οἱ δοῦλοι, ἀρκούμενοι εἰς τὸ σήμερον, ζητοῦν μὲ τὸν θόρυβον τῆς ἀσωτίας νὰ λησμονήσωσι, κἂν πρὸς ὀλίγον, τὴν ἐξουδένωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται. Ὅντες συνειδησμένοι εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς ἐκβάσεως παντὸς πράγματος, νομίζουν ἀμφίβολα καὶ αὐτὰ τῶν ἰδίων ἀδικημάτων τὰ ἐπακολουθήματα· καὶ ἡ ἀμφιβολία ἐξάπτει πλέον τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον τοὺς παρακινεῖ εἰς τὰς κακίας.—ΒΕΚΚΑΡΙΑΣ.

ΟΣΤΙΣ ἐξοδεύει τὸν καιρὸν εἰς τὰ ἀνωφελῆ, ἡ πολλὰ ὀλίγου ἄξια, εἰς ἐκεῖνον καιρὸς δὲν μένει διὰ τὰ ἀξιόλογα. Καὶ ἂν κατὰ δυστυχίαν ὁ εἰς ἐκεῖνα δαπανώμενος καιρὸς ᾗναι ὁ καιρὸς τῆς νεότητος, οἱ τύποι τῆς οὐτιδανοσχολίας μένουσι διαπαντὸς ἀνεξάλειπτοι εἰς τὴν κεφαλὴν του, καὶ τὸν κάμνουν ἀνεπιτήδειον πάσης φιλοσοφικῆς θεωρίας.—ΚΟΡΑΗΣ.

ΤΗΣ ἀληθινῆς παιδείας θυγάτηρ εἶναι ἡ παρρησία, ἥγουν ἡ φανέρωσις τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ ἀφοβος αὐτῆς κήρυξις ἐπὶ τῶν θωμάτων· ὅθεν, ὅπου βλέπεις ἐλευθέραν τὴν τυπογραφίαν, ἐκεῖ πίστευε ὅτι εἶναι ἀρετὴ, εἰρήνη, ἀσφάλεια, ἐλευθερία τῶν πολιτῶν. Ὅπου πολεμεῖται, ἐκεῖ μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι ἐγεννήθη ἡ κυοφορεῖται τύραννος.—ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ.

Ο ΑΡΧΗΘΕΝ κἀκιστ' ἀναθραμμένος ἄνθρωπος, ὅσον πλειοτέρας ἐπιστήμας ἔπειτα διδαχθῇ, τόσον γίνεται ἀχρεϊέστερος.—ΚΟΡΑΗΣ.